

DOI: 10.7251/GFP1202237S

UDC: 341.645.6

Pregledni rad

Datum prijema rada:
11. maj 2012.

Datum prihvatanja rada:
11. juni 2012.

**Doc. dr
Vladimir M.
Simović**

*Stručni saradnik u Okružnom
sudu u Banjoj Luci i docent
na Fakultetu za bezbjednost i
zaštitu u Banjoj Luci*

Prava pritvorenih lica u pritvorskoj jedinici međunarodnog krivičnog suda

Sažetak: Pritvorska jedinica Međunarodnog krivičnog suda (ICC) je locirana u pritvorskom kompleksu Datch (*Dutch*) u Ševeningenu (*Scheveningen*) u predgrađu Haga. Svi pritvorenici u ICC će biti tretirani humano sa nerazdvojivim dostojanstvom kao ljudsko biće. Pritvorenici se neće razlikovati u odnosu na teritoriju, pol, godine, rasu, boju kože, jezik, religiju ili vjersko uvjerenje, političko ili drugo opredjeljenje, nacionalnost, etničko ili socijalno porijeklo, imovno stanje, rođenje ili na osnovu nečeg drugog. Svi podaci uzeti od pritvorenika se smatraju povjerljivim. Po dolasku u Pritvorsku jedinicu svakom pritvorenom licu će se obezbijediti kopija propisa Sekreterijata suda koji su vezani za pritvorska pravila na jeziku koji on ili ona u potpunosti razumije i govori. Upravnik Pritvorske jedinice će obezbijediti disciplinu u cilju osiguranja bezbjednosti i reda u pritvoru. Pritvorenik će se informisati o njegovim ili njenim pravima u vezi sa komunikacijom ili pružanja asistencije od strane branioca, prema potrebi uz asistenciju prevodioca. Svaki pritvorenik ima pravo: učestvovati u radnom programu; zadržati ličnu odjeću i stvari; posjedovati i koristiti materijale za čitanje i pisanje, kao i druge materijale za rekreaciju i usavršavanje; informisati se putem novina i drugih publikacija kao i putem radija i televizije; koristiti klub koji je opremljen sa materijalima za čitanje i pisa-

nje, radiom i računarom; jedan sat vježbi na čistom zraku u toku dana; učestvovati u sportskim aktivnostima; primati pisma pakete i komunicirati putem pisama ili telefona sa svojom familijom ili drugim licima.

Pritvorenik ima pravo primati posjete i upražnjavati svoje religijske potrebe. Sekretarijat će obezbijediti uslove za zaštitu zdravlja i bezbjednosti pritvorenika. Muškarci i žene će biti odvojeni u posebne rejone u okviru Pritvorske jedinice. Pritvorenici imaju prava podnošenja prigovora protiv svake odluke ili naređenja, kao i druge odluke u vezi smještaja u pritvoru.

Ključne riječi: ljudska prava, pritvorenik, pritvorska jedinica, odbrana, prava pritvorenika, pravilo, Međunarodni krivični sud.

PRAVA PRITVORENIH LICA PO MEĐUNARODNIM STANDARDIMA

Kazna zatvora prvi put se pojavljuje u 18. vijeku. Samom njenom integracijom u državne propise i primjenom u praksi pojavio se i interes zaštite pojedinaca – osuđenika od ograničenja prava na slobodu od strane države. Formalno-pravno, ljudska prava osuđenika zaštićena su međunarodnim dokumentima, ustavima država i zakonima. U kontekstu istorijskog razvoja relevantnih međunarodnih standarda, značajno je spomenuti Međunarodnu zatvorsku komisiju (*International Prison Commission – IPC*) koja je osnovana na kongresu u Londonu još davne 1872. godine, a naziv Međunarodna komisija za kazne i kaznene zavode (*International Penal and Penitentiary Commission - IPPC*) dobila je 1935. godine. Ova komisija je ugašena 1950. godine od strane Ujedinjenih nacija (UN). Privremena komisija UN za socijalna pitanja je 1946. godine donijela odluku po kojoj prevencija kriminaliteta i postupanje sa prestupnicima predstavljaju sastavni dio socijalne politike koja je od opšteg značaja za cijelo čovječanstvo a svakako se preslikava i na užu zajednicu¹.

Lista međunarodnih instrumenata koji se na posredan ili neposredan način bave problematikom zatvoreničke populacije zaista je duga. Pored opštih međunarodnih dokumenata kojima se obezbjeđuje zaštita ljudskih prava, pod okriljem UN nastao je i čitav niz specifičnih instrumenata posvećenih zaštiti ljudskih prava lica lišenih slobode, kao što su: Standardna minimalna pravila UN za postupanje sa zatvorenicima iz 1955. godine, Skup principa UN za zaštitu svih lica koje se nalaze u pritvoru ili zatvoru iz 1988. godine, te Pravilnik o ponašanju službenika za provedbu zakona iz 1979. godine, koji daje upute državama o tome kako treba postupati s ciljem sprečavanja mučenja i drugih oblika zlostavljanja pripadnika ove kategorije građana.

Najznačajniji pravno obavezujući instrument u ovoj oblasti i na ovom nivou je svakako Konvencija UN protiv mučenja i drugih surovih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1984. godine (u daljem tekstu Konvencija UN protiv

¹ <http://www.pulsdemokratije.net/index.php?id=891&l=bs>, „Nivo zaštite ljudskih prava u kaznenopopravnim zavodima u BiH”, autor Vildana Vranj (20.6.2009).

mučenja), koja je stupila na snagu 1987. godine, a o čijoj primjeni brine Komitet UN protiv torture (CAT)². Najznačajniji i najautoritativniji instrument u Evropi i u ovoj oblasti je Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: ECHR)³. Član 3 ovog pravnog instrumenta obezbjeđuje zaštitu ljudskih prava osuđenika, navodeći da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom i ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Zaštita lica lišenih slobode značajno je upotpunjena Evropskom konvencijom o sprečavanju mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja iz 1987. godine, koja je dopunjena protokolima iz 1993. godine. Tom konvencijom je uspostavljen Komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, koji ima mandat da vrši direktne posjete zatvorima u državama članicama, o čemu objavljuje javne i svima dostupne izvještaje, na taj način služeći kao važan mehanizam za zaštitu ljudskih prava osuđeničke populacije, kao i pritvorenih lica koja čekaju na suđenje.

Pored navedenih pravno obavezujućih instrumenata, značajni izvori standarda u ovoj oblasti na evropskom nivou su i Evropska zatvorska pravila, koja daju jasne smjernice i postavljaju minimalne standarde u postupanju sa osuđenima i pritvorenicima, te Preporuka broj 10 Komiteta ministara Vijeća Evrope iz 2004. godine u vezi sa zaštitom ljudskih prava i dostojanstva lica sa mentalnim poremećajem, čiji član 35 predviđa posebnu pažnju prema takvim licima koje se nalaze u zatvorskim institucijama. Nezaobilazan faktor u kontekstu razvoja i interpretacije sadržaja ljudskih prava osuđenika i pritvorenika je svakako i praksa Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP), jer se odnos ove sudske instance prema pravima pripadnika ove populacije dramatično mijenja posljednjih godina. U tom smislu, često se navodi predmet *Kalashnikov protiv Rusije* (iz 2002. godine)⁴ u kojem je ovaj sud prvi put prepoznao da i sama prenatrpanost zatvora može imati za posljedicu takve zatvorske uslove koji se ocjenjuju kao nečovječni i ponižavajući, čime se krši član 3 ECHR. U predmetu *Messina protiv Italije* (iz 2000. godine)⁵ zaključeno je da zatvorski režim koji u velikoj mjeri ograničava posjete ili druge važne kontakte - može predstavljati kršenje prava na porodični život iz člana 8 ECHR.

Iz novije prakse mogu se, u istom kontekstu, navesti i predmeti u kojima se ESLJP poziva i na Evropska zatvorska pravila. Tako je npr. u predmetu *Ciorap protiv Moldavije* (2007.) Sud zaključio da se prisilno hranjenje podnosioca tužbe, koje nije podržano validnim medicinskim razlozima već namjerom da se podnosilac tužbe prisili da obustavi štrajk glađu, može smatrati kao mučenje i kršenje člana 3 ECHR. Jednako je značajan i slučaj *Diri protiv Turske* (2007.), u kojem Sud ocjenjuje da povreda člana 3 ECHR postoji

² BiH je članica ove konvencije od 1993. godine.

³ Salvatore Zappola, Human right in international criminal proceedings, „Oxford monographs in international law”, p 47.

⁴ <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Case-Law/Case-law+information/Key+case-law+issues/> (20.6.2009)

⁵ <http://193.164.229.218/uhtbin/cgiisirs.exe/VLdMBj8z1s/COURTLIB/294160010/123> (20.6.2009)

i u slučaju kad državni organi nisu preduzeli efikasnu istragu povodom žalbi aplikanta na torturu u zatvoru.

PRAVA OPTUŽENIH I PRITVORENIH LICA PRED MEĐUNARODNIM KRIVIČNIM SUDOM

Prava optuženog u vezi sa procesom pred sudom

Pri odlučivanju o bilo kojoj tački optužnice optuženi ima pravo na javnu raspravu uzimajući u obzir odredbe Rimskog statuta, na pravično i nepristrano suđenje, te na slijedeća minimalna jemstva, pod uslovom pune ravnopravnosti⁶: (1) pravo biti bez odgađanja i detaljno upoznat s prirodom, sadržajem i razlozima optužbe na jeziku kojeg u cijelosti razumije i govori; (2) pravo na dovoljno vremena i mogućnosti za pripremu odbrane, te na slobodnu komunikaciju s braniocem od povjerenja kojeg je sam izabrao; (3) pravo na suđenje bez nepotrebnog odugovlačenja; (4) u skladu sa članom 63 stav 2 Statuta, pravo prisustva na suđenju, na lično vođenje odbrane ili putem odvokata kojeg je sam izabrao. Ima pravo na branioca kojeg određuje Sud u svim slučajevima kada to traže interesi pravde, a besplatno ako optuženi nema dovoljno sredstava da ga sam plaća; (5) pravo na ispitivanje svjedoka koji ga terete, te pravo na dovodenje i ispitivanje svjedoka u svoju korist pod jednakim uslovima. Optuženi takođe ima pravo da podnosi bilo koje prigovore optužbi, te izvodi sve druge dokaze dopuštene prema Statutu; (6) pravo na besplatnu pomoć tumača i na prevode potrebne prema zahtjevima pravičnosti - ako radnje ili isprave koje se podnose Sudu nisu na jeziku kojeg u cijelosti razumije i govori; (7) pravo da ne bude prisiljen svjedočiti ili priznati krivicu, te pravo na šutnju bez da se takva šutnja može uzimati u obzir pri utvrđivanju krivice ili nedužnosti; (8) pravo na pisane ili usmene zahtjeve u svoju odbranu bez zakletve; (9) pravo da mu se ne nameće nikakva promjena tereta dokazivanja ili bilo kakav teret pobjanja navoda tužioca.

Osim kada je međusobno obavještanje stranaka o ispravama i obavijestima propisano Rimskim statutom, tužilac mora što je prije moguće obavijestiti odbranu o dokazima kojima raspolaže i za koje smatra da ukazuju na nedužnost optuženog, a mogli bi umanjiti krivicu optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe. U dilemi oko primjene ovog stava odlučuje Sud.

Pritvorska jedinica Međunarodnog krivičnog suda

Funkcija Pritvorske jedinice ICC je bezbjedno i sigurno staranje nad pritvorenim licima od strane ICC. Sekreterijat ICC je odgovoran za sve aspekte rukovođenja pritvorskog centra, uključujući bezbjednost i red, kao i donošenje odluka u vezi s tim. U cilju ispunjenja tog mandata, Sekreterijat ICC ulaže napor da osigura mentalno, fizičko i duhovno zdravlje pritvorenih lica, cijeneći njihovu kulturološku različitost i razvijenost kao individue. U cilju postizanja toga, dnevni program omogućava pristup svježem zraku, rekreaciju i sportske aktivnosti. Pritvorena lica imaju pristup biblioteci, štampi i televiziji.

⁶ Josipović, I., Davor, K. i Novoselec, P., Stalni međunarodni krivični sud, „Narodne novine” d.d. Hrvatski pravni centar, Zagreb, 2001, str. 284.

Pritvorena lica imaju pristup kompjuteru u cilju rada na svom slučaju, i to u okviru centra, uz mogućnost kursa za upotrebu računara. Svaki pritvorenik ima kompjuter u svojoj ćeliji kome pristup ima jedino njegova odbrana. Odbrana može da instalira materijale karakteristične za slučaj kojim može pritvorenik pristupiti i dati komentare. U sklopu Pritvorske jedinice je omogućena i posjeta od strane sveštenika.

Za vrijeme trajanja pritvora obezbijedena je i posjeta porodice, supruge ili partnera, kao i preduzimanje drugih mjera u cilju asistencije u provođenju svih procedura u vezi sa posjetama. Pritvorenom licu je obezbijedena prikladna hrana u dovoljnoj količini i standardnog kvaliteta. Pored toga, pritvorenom licu je dozvoljeno da samo kuha za šta su stvoreni posebni uslovi.

Prema ugovoru između ICC i Međunarodnog komiteta crvenog krsta (ICRC), zaključenog 29 marta 2006. godine, ICRC je postao organ koji je ovlašten za inspekciju pritvorskog centra. ICRC ima pravo nenajavljeno izvršiti kontrolu pritvorske jedinice sa ciljem sagledavanja tretmana prema pritvorenicima, uslova smještaja, fizičkog i psihčkog stanja pritvorenika, i to u skladu sa međunarodnim standardima tretmana lica lišenih slobode. Pritvorena lica u centru se smatraju nevinim dok se ne dokaže suprotno. Izdržavanje kazne se ne vrši u pritvorskoj jedinici i za to nisu uspostavljeni uslovi u okviru ovog centra.

Osnovna načela

Pritvorska pravila se primjenjuju nepristrasno. Ne smije biti nikakve diskriminacije na osnovu rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog, etničkog ili društvenog porijekla, imovine, rođenja, ekonomskog ili drugog statusa. Svi pritvorenici, osim onih koje je ICC osudio, smatraju se nevinim dok se ne proglašavaju krivim i s njima treba uvijek tako postupati⁷. Pritvorenik ima pravo da se pridržava svojih vjerskih ili drugih uvjerenja u okviru granica koje su nužne da bi se zaštitili bezbjednost i red u Pritvorskoj jedinici, kao i prava drugih pritvorenika koja im pripadaju u skladu s mjero-davnim pravilima i propisima ICC⁸.

Kolegij ICC može u bilo kojem trenutku odrediti jednog sudiju ili sekretara ICC da pregleda Pritvorsku jedinicu i izvijesti Sud o opštim uslovima provođenja pritvorskih propisa ili o bilo kojem konkretnom aspektu tog provođenja kako bi se osiguralo da se Pritvorskom jedinicom upravlja u skladu s Pravilnikom o pritvoru i drugim propisima. Inspektori čija je dužnost da ispituju način na koji se postupa s pritvorenicima, obavljaju redovne nenajavljene inspekcije. Kolegij postupa na osnovu svih takvih izvještaja na način koji smatra prikladnim, a po potrebi i u konsultaciji s relevantnim organima vlasti zemlje domaćina⁹. Pravilnik o pritvoru i svi propisi doneseni u skladu s njim odmah će se staviti na raspolaganje svakom pritvoreniku na oba radna jezika ICC i na jeziku pritvorenika¹⁰.

⁷ Regulations of the court, Adopted by judges of the Court on 26 May 2004, Fifth Plenary Session The Hague, 17-28 May 2004. (Official documents of the International Criminal Court ICC-BD/01-01-04).

⁸ *Ibidem*, Pravilo 102.

⁹ *Ibidem*, Pravilo 94.

¹⁰ *Ibidem*, Pravilo 93.

Upravljanje Pritvorskom jedinicom

Prijem

Nijedno se lice ne smije primiti u Pritvorsku jedinicu bez naloga za hapšenje ili naloga za pritvor koji su u skladu s propisima izdali sudija ili vijeće ICC. Po prijemu u Pritvorsku jedinicu, upravnik pribavlja fotografiju i otiske prstiju svakog pritvorenika i sve druge informacije potrebne za održavanje bezbjednosti i reda. Ljekar ili njegov zamjenik vrše pregled svakog pritvorenika na dan njegovog prijema u Pritvorsku jedinicu¹¹.

Za svakog primljenog pritvorenika se na sigurnom mjestu čuva potpuna i ažurna evidencija. Ona sadrži¹²: (1) informacije o identitetu pritvorenika i njegovih najbližih srodnika, kao i druge informacije; (2) datum podizanja optužnice protiv pritvorenika i izdavanja naloga za hapšenje; (3) dan i vrijeme prijema; (4) ime pravnog zastupnika, ako je poznato; (5) datum, vrijeme i razlog svakog odsustvovanja iz Pritvorske jedinice, bilo zbog pojavljivanja pred ICC, bilo iz zdravstvenih ili drugih odobrenih razloga ili zbog konačnog puštanja na slobodu ili premještanja u drugu instituciju. Sve informacije o pritvorenima tretiraju se kao povjerljive i dostupne su samo pritvoreniku, njegovom pravnom zastupniku i licima koje je ovlastio sekretar ICC. Pritvorenik se o tome obavještava po dolasku u Pritvorsku jedinicu.

Čim to bude praktično moguće nakon prijema, svakom pritvoreniku će se pružiti informacije o pravnom, diplomatskom i konzularnom zastupanju koje mu stoji na raspolaganju. Tada će se pritvoreniku omogućiti da u razumnim granicama o svom boravištu obavijesti svoju porodicu, svog pravnog zastupnika, odgovarajućeg diplomatskog ili konzularnog predstavnika i, po nahođenju upravnika, bilo koje drugo lice, i to o trošku ICC. Zatim će se od pritvorenika zatražiti da imenuje lice ili instancu koje treba obavijestiti u slučaju vanrednih okolnosti u vezi s njim¹³.

Po dolasku pritvorenika u zemlju domaćina, nadležni organi koji su izvršili hapšenje predaće direktno sekretaru sve predmete u njegovom ličnom vlasništvu koji su se kod njega zatekli u trenutku hapšenja, zajedno s popisom tih predmeta. Sekretar će, čim bude mogao, prosljediti upravniku svu ličnu imovinu pritvorenika. Po dolasku u Pritvorsku jedinicu, upravnik će naložiti da se tijelo i odjeća pritvorenika pretraže kako bi se našli predmeti koji mogu predstavljati opasnost po: (1) bezbjednost i normalno funkcionisanje Pritvorske jedinice ili (2) samog pritvorenika, bilo kojeg drugog pritvorenika ili bilo kojeg pripadnika osoblja i (3) Pritvorske jedinice. Takvi će predmeti biti uklonjeni¹⁴.

¹¹ Regulation of the Registry ICC-BD/03-01-06 (Date of entry into force: 6th March 2006 Official Journal Publication, Pravilo 190).

¹² Regulations of the court, Adopted by judges of the Court on 26 May 2004, Fifth Plenary Session The Hague, 17-28 May 2004. (Official documents of the International Criminal Court ICC-BD/01-01-04, Pravilo 92, Regulation of the Registry ICC-BD/03-01-06 (Date of entry into force: 6th March 2006, Official Journal Publication, Pravilo 189).

¹³ Regulation of the Registry ICC-BD/03-01-06 (Date of entry into force: 6th March 2006, Official Journal Publication, Pravilo 152).

¹⁴ *Ibidem*, Pravilo 194.

Po prijemu lične imovine pritvorenika u Pritvorsku jedinicu, mora se napraviti popis, koji potpisuje pritvorenik, novca, dragocjenosti, odjeće i druge lične imovine koja pripada pritvoreniku, a koju prema pravilima zatvora domaćina on ne smije zadržati. Svi predmeti koje pritvorenik ne smije zadržati moraju se pohraniti na sigurnom ili, na zahtjev i o trošku pritvorenika, poslati na adresu koju on odredi¹⁵. Ako se ti predmeti pohrane unutar Pritvorske jedinice, osoblje Pritvorske jedinice mora preduzeti sve razumne korake da se oni održavaju u dobrom stanju. Ukoliko bude potrebno da se neki predmet uništi, to će se zabilježiti i o tome će se pritvorenik obavijestiti. Predmet koji pripada pritvoreniku može se predati drugom licu ili entitetu samo uz izričito pisano odobrenje pritvorenika ili prema nalogu sudije ili vijeća.

Informisanje pritvorenika

Pored primjerka pravila o pritvoru i svih propisa koji se moraju dati svakom pritvoreniku, svakom od njih se po prijemu u Pritvorsku jedinicu moraju dati i pisane informacije, na radnim jezicima ICC ili na njegovom jeziku, i to o sljedećim pitanjima: (1) pravima pritvorenika i postupanju s pritvorenicima; (2) disciplinskim uslovima u Pritvorskoj jedinici; (3) propisanim načinima traženja informacija i ulaganja prigovora i (4) svemu drugom što mu je potrebno da bi shvatio svoja prava i obaveze i prilagodio se načinu života u Pritvorskoj jedinici¹⁶.

Kad god se u Pritvorskoj jedinici nađe pritvorenik koji ne govori i ne razumije nijedan od radnih jezika ICC, kao ni jezik bilo kog od članova osoblja Pritvorske jedinice, mora se preduzeti sve da se u razumnom roku, a svakako u hitnim slučajevima, osigura prevodilac kako bi se pritvoreniku omogućilo da slobodno komunicira sa osobljem i upravom Pritvorske jedinice.

Uslovi života i rada pritvorenika

Svaki pritvorenik smješten je u zasebnu ćeliju, osim u izuzetnim okolnostima ili kada upravnik, uz odobrenje sekretara, smatra da postoje prednosti u zajedničkom smještaju. Svaki pritvorenik dobija zaseban krevet i odgovarajuću posteljinu, koja se mora dobro održavati i redovno mijenjati kako bi se osigurala njena čistoća. Pritvorska jedinica mora u svako vrijeme ispunjavati sve zdravstvene i higijenske uslove, a dužna pažnja mora se posvetiti klimatskim uslovima, osvjetljenju, grijanju i ventilaciji.

Posebno se od svakog pritvorenika očekuje da svoju ćeliju uvijek održava čistom i urednom¹⁷. Muškarci i žene se posebno smještaju u odvojene prostore u okviru Pritvorske jedinice¹⁸. Zatvor domaćin pruža mogućnosti za odgovarajuće održavanje kose i brade, a muškim pritvorenicima mora se omogućiti redovno brijanje¹⁹.

¹⁵ *Ibidem*, Pravilo 192.

¹⁶ *Ibidem*, Pravilo 186.

¹⁷ *Ibidem*, Pravilo 193.

¹⁸ Regulations of the court, Adopted by judges of the Court on 26 May 2004, Fifth Plenary Session The Hague, 17-28 May 2004. (Official documents of the International Criminal Court ICC-BD/01-01-04, Pravilo 103).

¹⁹ Regulation of the Registry ICC-BD/03-01-06 (Date of entry into force: 6th March 2006. (Official Journal

Pritvorenici mogu nositi vlastitu civilnu odjeću ako je ona po mišljenju upravnika čista i prikladna. Pritvoreniku za kojeg sekretar utvrdi da je lošeg imovnog stanja, obezbijediće se dovoljno prikladne civilne odjeće o trošku ICC. Uz to, svakom pritvoreniku će se u uobičajeno vrijeme obezbijediti hrana koja je pripremljena i servirana na odgovarajući način i koja kvalitetom i količinom zadovoljava standarde prehrane i savremene higijene i primjerena je starosti, zdravlju, vjerskim i, koliko je to moguće, kulturnim potrebama pritvorenika²⁰.

Svaki pritvorenik ima pravo na najmanje jedan sat šetnje ili druge prikladne vježbe na svježem zraku, i to svaki dan - ako to dozvoljavaju vremenske prilike. Kada za to postoje mogućnosti, sa generalnim direktorom se može dogovoriti da pritvorenici koriste zatvorene i otvorene sportske objekte koji su van Pritvorske jedinice, a unutar zatvora domaćina. Pod nadzorom ljekara organizovaće se poseban rehabilitacioni ili terapijski tretman za sve pritvorenike koji nisu sposobni da učestvuju u redovnom programu.

Zdravstvene usluge zatvora domaćina, uključujući psihijatrijske i stomatološke usluge, u potpunosti su na raspolaganju pritvornicima, u skladu sa svim eventualnim praktičnim aspektima dogovorenim s generalnim direktorom. Osoba sposobna za pružanje prve pomoći mora sve vrijeme biti prisutna u Pritvorskoj jedinici.

Pritvorenici kojima je potrebno specijalističko ili stacionarno liječenje liječe se u zatvoru domaćinu koliko god je to moguće ili se prebacuju u bolnicu. Sekretar mora odmah biti obaviješten o smrti ili teškoj bolesti ili povredi pritvorenika. U slučaju smrti pritvorenika, mora se utvrditi uzrok smrti u skladu s pravnim propisima zemlje domaćina.

Ljekar se brine o tjelesnom i duševnom zdravlju pritvorenika i redovno ili po potrebi vrši preglede svih bolesnih pritvorenika, svih pritvorenika koji se žale na zdravlje i svakog pritvorenika koji zahtijeva njegovu posebnu pažnju. Informacije o tjelesnom i duševnom zdravlju pritvorenika sekretar čuva kao povjerljive. Informacije sadržane u zdravstvenom kartonu pritvorenika mogu se pogledati ili objelodaniti: samo iz medicinskih razloga i uz odobrenje pritvorenika ili ako je to u interesu pravde i dobrog vođenja suđenja, po nalogu sudije ili vijeća ICC, nakon konsultacija s ljekarom²¹.

Ljekar redovno izvještava upravnika u vezi sa zdravstvenim problemima pritvorenika koji su relevantni za upravljanje Pritvorskom jedinicom i sa eventualnom terapijom koju primaju. Upravnik o tome izvještava sekretara. Ljekar mora obavijestiti upravnika svaki put kad smatra da na tjelesno ili duševno zdravlje nekog pritvorenika loše utiče ili će loše uticati bilo koji od uslova pritvora.

Upravnik pritvorske jedinice može odlučiti da se izvrši pretres ćelije pritvorenika ako posumnja da se u ćeliji nalazi neki predmet koji predstavlja prijetnju bezbjednosti i redu u Pritvorskoj jedinici ili zatvoru domaćinu ili koji je opasan po zdravlje i sigurnost bilo koje osobe u Pritvorskoj jedinici ili zatvoru domaćinu. Svaki takav predmet koji se pronađe u ćeliji pritvorenika biće zaplijenjen.

Publication, Pravilo 197).

²⁰ *Ibidem*, Pravilo 199.

²¹ *Ibidem*, Pravilo 156.

U cilju zaštite zdravlja ili sigurnosti pritvorenika, sekretar, uz odobrenje predsjednika, može naložiti da se pritvorenikova ćelija nadzire video uređajima, i to tokom perioda od najviše 14 dana, kada se ta odluka preispituje. O produženjima tog nadzora, koja ne smiju prelaziti 30 dana, mora se izvijestiti predsjednik. Pritvorenik se o odluci sekretara mora izvijestiti u roku od 24 sata i može u svakom trenutku zatražiti od predsjednika da poništi svaku takvu odluku sekretara.

Osoblje Pritvorske jedinice održava red i disciplinu u interesu sigurnosti pritvora i urednog funkcionisanja Pritvorske jedinice. Upravnik, u konsultaciji sa sekretarom, donosi propise kojima se: definiše ponašanje koje predstavlja disciplinski prekršaj; regulišu vrste kazni koje se mogu izreći; određuje instanca koja može izreći takvu kaznu; pritvoreniku daje pravo da bude saslušan u vezi sa svakim kršenjem Pravilnika i/ili propisa koje mu se stavlja na teret; predviđa pravo ulaganja žalbe predsjedniku²².

Pritvorenik može zatražiti da bude izdvojen od nekih ili od svih drugih pritvorenika. Po prijemu takvog zahtjeva, upravnik se, nakon konsultacija sa sekretarom, mora posavjetovati sa ljekarom kako bi se utvrdilo da li je to izdvajanje prihvatljivo s medicinskog stanovišta.

Pritvorenik može biti stavljen u jedinicu za izolaciju samo u sljedećim okolnostima: nalogom sekretara koji postupi u konsultaciji s predsjednikom; takav nalog može se izdati na osnovu zahtjeva bilo koje zainteresovane osobe, uključujući tužioca; nalogom upravnika, kako bi se pritvorenik spriječio u nanošenju povreda drugim pritvorenicima ili kako bi se očuvala bezbjednost i red u Pritvorskoj jedinici ili kao kazna²³. O svim događajima u vezi s pritvorenikom koji je stavljen u jedinicu za izolaciju vodi se evidencija. Nijedan pritvorenik se, u principu, ne može držati u jedinici za izolaciju duže od sedam dana zaredom.

Sredstva ograničavanja slobode, primjena sile i prevoz

Sredstva ograničavanja slobode, kao što su lisice, smiju se upotrijebiti samo u izuzetnim okolnostima²⁴. U svim slučajevima korišćenja sredstava ograničavanja slobode upravnik se mora posavjetovati s ljekarom i o tome obavijestiti sekretara koji može izvijestiti predsjednika ICC. Sredstva ograničavanja slobode moraju se ukloniti čim to bude moguće. Ukoliko se upotreba bilo kojeg sredstva ograničavanja slobode zahtijeva na osnovu pravila pritvora, pritvorenik kojem je ograničena sloboda mora biti pod stalnim i odgovarajućim nadzorom.

Osoblje Pritvorske jedinice ne smije koristiti silu prema pritvoreniku osim: u samoodbrani ili u slučaju pokušaja bijega ili aktivnog ili pasivnog otpora nalogu zasnovanom na Pravilima o pritvora ili bilo kojim drugim na njemu zasnovanim propisima. Osoblje koje primijeni silu mora to učiniti samo u mjeri u kojoj je to strogo nužno i o incidentu mora odmah izvijestiti upravnika, koji će o tome dostaviti izvještaj sekretaru. Pritvorenik protiv

²² Regulations of the court, Adopted by judges of the Court on 26 May 2004, Fifth Plenary Session The Hague, 17-28 May 2004. (Official documents of the International Criminal Court ICC-BD/01-01-04, Pravilo 95).

²³ *Ibidem*, Pravilo 212.

²⁴ *Ibidem*, Pravilo 204.

kojeg je primijenjena sila ima pravo da ga odmah pregleda ljekar i da mu, po potrebi, pruži medicinsku pomoć.

Pritvorenici se, prilikom njihovog dovođenja i odvođenja iz Pritvorske jedinice, moraju što je manje moguće izlagati pogledu javnosti i primijeniti odgovarajuće mjere kako bi se zaštitili od vrijeđanja, povreda, radoznalosti i svake vrste publiciteta. Pritvorenici se uvijek moraju prevoziti u vozilima s odgovarajućom ventilacijom i osvjetljenjem i tako da ne budu izloženi nepotrebnim fizičkim poteškoćama ili poniženju.

Prava pritvorenika

Shodno odredbama pravila 168, 169, 173 i 174, pritvorenici imaju pravo, pod uslovima nadzora i vremenskih ograničenja koje upravnik smatra potrebnim, da o svom trošku, putem pisama i telefona, komuniciraju sa svojim porodicama i drugim licima s kojima imaju legitiman interes da budu u kontaktu. U slučajevima da neki pritvorenik nema finansijskih sredstava da održava takvu komunikaciju, sekretar može odobriti da ICC snosi te troškove, ali u razumnim granicama.

Sva korespondencija i pošta, uključujući pakete, mora se pregledati kako bi se utvrdilo da li sadrži eksplozive ili druge nedozvoljene materijale.

Pritvorenici imaju pravo da primaju posjete članova porodice, prijatelja i drugih, i to pravo podliježe ograničenjima i nadzoru koje može da uvede upravnik u konsultaciji sa sekretarom. Takva ograničenja i nadzor moraju biti nužni za interese provođenja pravde ili održavanja bezbjednosti i reda u zatvoru domaćinu i Pritvorskoj jedinici.

Pritvorenik se mora obavijestiti o identitetu svakog posjetioca i može odbiti posjetu bilo kojeg posjetioca, osim predstavnika sekretara ili predstavnika tužioca.

Upravnik može od sekretara zatražiti da zabrani, reguliše ili odredi uslove za kontakte između pritvorenika i bilo kojeg lica ukoliko postoje razumne osnove da smatra: da je svrha tog kontakta pokušaj organizovanja bijega pritvorenika iz Pritvorske jedinice; da bi taj kontakt mogao naškoditi ili na drugi način uticati na ishod postupka protiv pritvorenika ili bilo koje druge istrage; da bi taj kontakt mogao naštetiti pritvoreniku ili bilo kojem drugom licu ili da bi pritvorenik taj kontakt mogao iskoristiti da prekrši nalog za neobjelodanjivanje u skladu sa pravilima o postupku i dokazima²⁵. Pritvorenik može u svakom trenutku zatražiti od predsjednika ICC da odbije ili poništi takav zahtjev koji upravnik podnese u skladu s ovim pravilom.

U okviru Pritvorske jedinice dostupna je i soba za privatne posjete od strane supruge/supruga pritvorenog lica. Privatne posjete su dozvoljene poslije proteka mjesec dana boravka u Pritvorskoj jedinici.

Svaki pritvorenik ima pravo da u potpunosti i bez ograničenja komunicira sa svojim

²⁵ *Ibidem*, Pravilo 184.

braniocem, po potrebi uz pomoć prevodioca²⁶. Takva komunikacija smatra se privilegovanom, osim u slučaju kad sekretar smatra da postoji osnovana sumnja da se ta privilegija zloupotrebljava. Osim u slučaju predviđenom pravilima ICC, razgovori sa pravnim zastupnicima i prevodiocima moraju se voditi unutar vidokruga osoblja Pritvorske jedinice, ali van direktnog ili indirektnog domašaja njihovog sluha.

Svaki pritvorenik ima pravo da se po dolasku u Pritvorsku jedinicu ili nakon toga izjasni da li želi uspostaviti kontakt s nekim od sveštenika ili duhovnih savjetnika koje je akreditovao sekretar. Takvim akreditovanim sveštenicima ili duhovnim savjetnicima dozvolice se da obavljaju redovno bogoslužjenje i aktivnosti unutar Pritvorske jedinice, kao i pastoralne posjete svakom pritvorenika svoje vjeroispovijesti, pri čemu važe isti uslovi bezbjednosti i reda u Pritvorskoj jedinici i zatvoru domaćinu koji se primjenjuju na ostale posjete.

Upravnik, u konsultaciji s generalnim direktorom i u mjeri u kojoj je to praktično, donosi program rada koji pritvorenici obavljaju u individualnim ćelijama ili u zajedničkim prostorijama Pritvorske jedinice. Pritvorenicima se mora ponuditi mogućnost da učestvuju u takvim radnim programima, ali se od njih ne smije zahtijevati da rade²⁷.

Pritvorenici smiju o vlastitom trošku nabavljati knjige, novine, materijale za čitanje i pisanje i druge predmete za razonodu koji se ne kose s interesima provođenja pravde i s bezbjednošću i redom u Pritvorskoj jedinici i zatvoru domaćinu. U dogovoru s generalnim direktorom, pritvorenici mogu koristiti biblioteku i one obrazovne i druge objekte zatvora domaćina koji im budu stavljeni na raspolaganje.

Pritvorenik može u svom posjedu zadržati svu odjeću i druge lične predmete za vlastitu upotrebu ili potrošnju, osim ako takvi predmeti, po mišljenju upravnika ili generalnog direktora, predstavljaju prijetnju bezbjednosti i redu u Pritvorskoj jedinici ili zatvoru domaćinu ili zdravlju ili sigurnosti bilo kojeg lica u njima. U mjeri u kojoj je to izvodivo, svaki predmet koji pritvorenik dobije izvana mora se tretirati u skladu s odredbama pravila pritvora, osim ukoliko nije namijenjen i odobren za upotrebu tokom zatočenja u skladu s pravilima o pritvoru i pravilima zatvora domaćina. Posjedovanje i upotreba svih lijekova podliježu kontroli i nadzoru ljekara.

Svakom pritvoreniku se po dolasku u Pritvorsku jedinicu moraju, na jeziku koji razumije, dostaviti propisi kojima se utvrđuje procedura za ulaganje žalbe pritvorenika. Svaki pritvorenik se može u svakom trenutku žaliti upravniku i slobodno komunicirati sa nadležnim inspekcijским organima. Prilikom inspekcije Pritvorske jedinice, pritvoreniku se mora omogućiti da razgovara sa inspektorom tako da ih osoblje Pritvorske jedinice ne može ni vidjeti ni čuti.

²⁶ Regulations of the court, Adopted by judges of the Court on 26 May 2004, Fifth Plenary Session The Hague, 17- 28 May 2004. (Official documents of the International Criminal Court ICC-BD/01-01-04, Pravilo 101).

²⁷ Regulation of the Registry ICC-BD/03-01-06 (Date of entry into force: 6th March 2006 Official Journal Publication, Pravilo 163).

Nivo zaštite ljudskih prava u kazneno-popravnim zavodima u BiH

Zabrana mučenja i drugih oblika zlostavljanja lica lišenih slobode utvrđena je u Ustavu BiH i ustavima entiteta, i to opštom odredbom prema kojoj niko ne smije biti izložen mučenju i nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Komite UN protiv torture je u svojim zaključcima o BiH²⁸ izrazio zabrinutost zbog nedostatka saglasnosti između državnih i entitetskih krivičnih zakona u kontekstu definisanja torture, imajući u vidu da formulacije tog krivičnog djela, posebno u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH, nisu u potpunosti usklađene sa definicijom iz člana 1 Konvencije UN protiv mučenja. Zbog toga treba preduzeti mjere da se u sve krivične zakone u BiH “inkorporira definicija krivičnog djela torture, kako je definisana u Konvenciji i da se osigura njena harmonizaciju u cijeloj državi”. Ova preporuka Komiteta UN protiv torture još nije ispunjena.

Tako, preliminarni izvještaj o posjeti delegacije Komiteta za sprečavanje mučenja (CPT-a) od 19. do 30. marta 2007. godine sadrži informacije koje se, nažalost, ne razlikuju bitno od nalaza delegacija ovog Komiteta iz prethodnih godina, niti od izvještaja drugih, već spomenutih međunarodnih organa²⁹. Poražavajuća je činjenica da se u posljednjih pet godina gotovo ništa nije uradilo u pogledu poboljšanja uslova u zatvorima i psihijatrijskim ustanovama u kojima se izdržava mjera obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi. U ovom kontekstu naročito je teška situacija u kazneno-popravnim zavodima u Zenici i Foči, te u psihijatrijskim/forenzičkim odjeljenjima u Zenici i na Sokocu.

Prema preporukama Komiteta UN protiv torture³⁰, vlasti BiH nisu osigurale uslove koji bi omogućili da muškarci, žene i maloljetnici borave u odvojenim objektima tokom cijelog perioda koji provode u zatvorima, a što je u skladu s međunarodnim standardima koji su na snazi. To je jedan od najvažnijih koraka u ovoj oblasti koji država treba preduzeti u narednom periodu. Problem koji se posebno tiče vlasti Federacije BiH jeste zajednički boravak pritvorenika/osuđenih i pritvorenica/osuđenica u Kazneno-popravnim zavodu u Tuzli, u kojem su lica muškog i ženskog pola smještena u posebne objekte, ali u istom zatvorskom krugu, tako da postoji mogućnost vizuelnog kontakta između njih. Poseban problem predstavlja činjenica da je Kazneno-popravni zavod u Tuzli za muškarce polu-otvorenog tipa, dok je onaj za osuđenice zatvorenog tipa, što se čini ne samo nelogičnim nego je i apsolutno suprotno relevantnim međunarodnim propisima, naročito onim iz oblasti polne diskriminacije³¹.

²⁸ CAT/C/BIH/CO/1, Zaključci i preporuke Komiteta protiv torture, decembar 2005.

²⁹ Tako je CPT u novembru 2006. godine zaključio da BiH treba poboljšati materijalne i higijenske uslove u zatvorima i institucijama za mentalno oboljele u oba entiteta i osigurati odgovarajući nivo kvaliteta osoblja, redovne vježbe i vanjske aktivnosti za zatvorenike, kao i odgovarajući tretman mentalno oboljelih zatvorenika (tačka 19). Takođe, CPT je u decembru 2005. godine zauzeo stanovište da BiH, pored ostalog, treba provesti brzu istragu o svim navodima o nasilju u pritvorima ili zatvorima, uključujući i forenzička ispitivanja.

³⁰ CAT/C/BIH/CO/1, Zaključci i preporuke Komiteta protiv torture, decembar 2005, tač. 14 i 15.

³¹ <http://www.pulsdemokratije.net/index.php?id=891&l=bs>, Nivo zaštite ljudskih prava u

Drugi značajan problem, prema izvještaju CPT-a, predstavlja prekomjerna upotreba sile, odnosno njena zloupotreba, koja prelazi u zlostavljanje lica lišenih slobode. Svježi podaci iz istraživanja organizacije *Amnesty International*³² govore da je u Federaciji BiH u periodu od 2004. do prve polovine 2007. godine podneseno 345 pritužbi lica koja borave u pritvoru ili zatvoru o zlostavljanju od strane različitih policijskih organa, dok je istom periodu u Republici Srpskoj zabilježeno 156 takvih pritužbi. S obzirom na to da veliki broj žrtava zlostavljanja i ne zna da ima pravo uložiti pritužbu u slučaju zlostavljanja, kao i da mnogi od njih nisu ni ulagali pritužbe zbog nepovjerenja u sistem njihovog rješavanja, nije teško zaključiti da je broj slučajeva zlostavljanja značajno veći.

Izveštaj CPT-a ukazuje na to da je, uprkos učestalim prigovorima osuđenih koji se odnose na njihovo zlostavljanje od strane službenika obezbjeđenja (udaranje rukama, no-gama i palicama), proveden samo manji broj zvaničnih istraga. Međutim, može se reći da su inicijativa CPT i prijedlog pojedinih uprava kazneno-popravnih zavoda u BiH da Ured ombudsmana BiH odmah pokrene istragu o navedenim slučajevima zlostavljanja, postigli određene rezultate. Nakon ovog zahtjeva Ombudsmani BiH posjetili su označene kazneno-popravne zavode i o svojim spoznajama sačinili Specijalni izvještaj koji su prosljedili Sekretarijatu CPT-a. Federalno tužilaštvo je nakon obavještenja o zlostavljanju u zatvorima u Federaciji BiH uputilo smjernice kazneno-popravnim zavodima o postupanju u slučajevima pritužbi lica lišenih slobode o navodnom zlostavljanju³³.

Naročito značajan problem u ovoj oblasti predstavlja i nedovoljan broj osoblja koje radi sa osuđenim - vaspitača, terapeuta i pripadnika službe osiguranja u zatvorima, te njihova neodgovarajuća stručna osposobljenost. Na značaj kontinuirane obuke osoblja kazneno-popravnih zavoda, te na potrebu obavljanja specifičnog treninga koji bi im omogućio da na licima lišenim slobode prepoznaju eventualne znakove torture, ukazao je i CPT (decembar 2005., tačka 13). Profesionalni kvaliteti lica koja rade sa osuđenima u direktnoj su vezi ne samo sa stepenom zaštite prava ove populacije, već i sa mogućnostima i perspektivama rehabilitacije zatvorenika.

LITERATURA:

- Ademović, Nedim: Pravo na slobodu i sigurnost, Centar za promociju civilnog društva, Sarajevo, 2005.
- Bejatović, Stanko i Radulović, Drago: Zakonik o krivičnom postupku SRJ, sa objašnjenjima, uputstvima za praktičnu primenu i registrom pojmova, Beograd, 2002.
- Beljanski, Slobodan: Međunarodni standardi o krivičnom postupku, Centar za ljudska prava, Beograd, 2001.
- Berger, Vincent: Cour Européenne des Droits de l'Homme, Sirey, Paris, 2004.
- Bride, Mc Jeremy and Macovei, Monica: Pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti, Savjet Evrope, Beograd, 2004.

---

kazneno-popravnim zavodima u BiH, Vildana Vranj (20.6.2009).

³² Amnesty International, „Better keep quiet: Ill-treatment by the police and in prisons“ (Alindex: EUR63/001/ 2008.).

³³ *Ibidem*.

- Brkić, Snežana: Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme, Novi Sad, 2004.
- Dutertre, Gilles: Izvodi iz sudske prakse, Evropski sud za ljudska prava, Publikacija Vijeća Evrope, Sarajevo, 2002.
- Emminis, C: A Practical Approach to Criminal Procedure, Financial Training Publications Ltd, London, 1985.
- Grubač, Momčilo: Krivično procesno pravo, Uvod i opšti dio, "Službeni glasnik Republike Srbije", Beograd, 2004;
- Jekić, Zagorka, Škulić, Milan: Krivično procesno pravo, Pravni fakultet, Istočno Sarajevo, 2005.
- Josipović, Ivo: Hapšenje i pritvor, Zagreb, 1998.
- Knežević, Saša: Zaštita ljudskih prava okrivljenog u krivičnom postupku, Pravni fakultet, Centar za publikacije, Niš, 2007.
- Komentari krivičnih zakona u BiH (Babić, Miloš, Filipović, Ljiljana, Marković Ivanka, Rajić Zdravko), Savjet Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005.
- Komentari Zakona o krivičnom postupku (Sijerčić-Čolić, Hajrija, Hadžiomerađić, Malik, Jurčević, Marinko, Kaurinović, Damjan i Si-mo-vić, Miodrag), Savjet Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005.
- Krapac, Davor: Engleski krivični postupak, Zagreb, 1995.
- Krapac, Davor: Krivično procesno pravo, knjiga prva, "Informator", Zagreb, 2000.
- M.A., Legal Assistant within the District Court of Banja Luka and Assistant Professor at the Faculty for Security and Protection in Banja Luka.
- Macovei, Monica, The right to liberty and security of the person (Pravo na slobodu i bezbjednost lica), Priručnik o ljudskim pravima, broj 5, Vijeće Evrope, 2002.
- Mireille, Delmas, Marty and J. R. Spencer: European criminal procedures, Cambridge University Press, 2002.
- Pavišić, Berislav: Krivično pravo Vijeća Evrope, Zagreb, 2006.
- Radulović Drago: Krivično procesno pravo, Podgorica, 2002.
- Radulović, Drago: Pritvor u krivičnom postupku, Pravni fakultet, Mostar, 1990.
- Reid, Karen: A Practitioner's Guide to the European Convention on Human Rights, London, Sweet&Maxwell, 2004.
- Simović, Miodrag: Krivično procesno pravo, knjiga druga, Banja Luka, 2006.
- Simović, Miodrag: Krivično procesno pravo, knjiga prva, Pravni fakultet, Bihać, 2005.
- Stefanović-Zlatić, Milica: Povlastice okrivljenog u našem krivičnom postupku, Beograd, 1982.
- Stevanović, Čedomir: Krivično procesno pravo SFRJ, Beograd, 1982.
- Trechsel, Stefan: Human Rights in Criminal Proceedings, Akademija evropskog prava, Evropski univerzitetski institut, Oksford, 2005.
- Vasiljević, Tihomir i Grubač, Momčilo: Komentar Zakona o krivičnom postupku, "Službeni glasnik Republike Srbije", Beograd, 2003.
- Vasiljević, Tihomir: Sistem krivičnog procesnog prava SFRJ, Beograd, 1981.
- Vladimir M. Simović
- Zadrić, Marin: Krivični postupak u duhu EKLJP, te prakse ESLJP u Strasburu, "Privredna štampa", Sarajevo, 2005.
- Zlatarić, Bogdan i Damaška, Mirjan: Rječnik krivičnog prava i postupak, Zagreb, 1960.
- Zupančić, Boštjan et al.: Ustavno kazensko procesno pravo, Ljubljana, 1995.

Vladimir M. Simović

M.A., Legal Assistant within the District Court of Banja Luka and Assistant Professor at the Faculty for Security and Protection in Banja Luka.

Human Right Detained Person in Detention Centre in International Crime Court

Abstract: The ICC Detention Centre is located within a Dutch prison complex in Scheveningen - on the outskirts of the Hague. All detained persons in ICC shall be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person. There shall be no discrimination of detained persons on grounds of gender, age, race, colour, language, religion or belief, political or other opinion, national, ethnic or social origin, wealth, birth or other status. The detention record of each detained person shall be confidential. When a detained person arrives at the detention centre, he or she shall be provided with a copy of these Regulations and the Regulations of the Registry relevant to detention matters in a language which he or she fully understands and speaks. Discipline and order shall be maintained by the Chief Custody Officer in the interests of safe custody and good administration of the detention centre. A detained person shall be informed of his or her right to communicate fully, where necessary with the assistance of an interpreter, with his or her defence counsel or assistants to his or her defence counsel. Every detained person shall be entitled: to participate in a work programme; to keep in his or her possession authorised clothing and personal items for his or her use; to procure reading and writing materials and other items for the purposes of recreation and education; to keep himself or herself regularly informed of the news by way of newspapers, periodicals and other publications, radio and television broadcasts; to the use of a common space equipped with reading and writing materials, a television, radio and computer, which shall be provided for the general use of all detained persons; to a period of exercise in the open air of at least one hour per day; to engage in sporting activities; to receive correspondence, mail and packages and to communicate by letter or telephone with his or her family and other persons.

Detained person shall be entitled to receive visits and practise his or her religion or belief. Arrangements shall be made by the Registrar to protect the health and the safety of detained persons. Men and women shall be detained in separate areas within the detention centre. A detained person shall have the right to file a complaint against any administrative decision or order or with regard to any other matter concerning his or her detention.

Key words: human right, detained person, detention centre, defence, entitled of detained person, regulation, International Crime Court.